

Perttu Saralampi
Elintarviketurvallisuusvirasto Evira

31.3.2017

Tilaisuus: 1st CEN (Communications Expert Network) meeting

Paikka: EFSA, Parma, Italia

Aika: 1.-2.3.2017

Osallistuja: Perttu Saralampi/PÄVI

Aiemmin EFSA:n AFCWG-ryhmänä (*Advisory Forum Communications Working Group*) tunnettu viestintäryhmä kokousti maaliskuun alkupäivinä Parmassa EFSA:n päämajassa uudessa muodossaan ja uudella nimellään, CENinä (*Communications Expert Network*).

1 Uusi nimi, uudet kujeet

Nimenvaihdon taustalla on viestintäryhmän pyrkimys asemoida ja ryhmittä uudelleen Advisory Forumin toiveiden mukaisesti työryhmästä viestinnän asiantuntijaverkostoksi, joka hyödyntäisi enemmän sosiaali- ja viestintätieteiden antia elintarviketurvallisuuteen liittyvässä riskiviestinnässä.

EFSA:n ja jäsenmaavirastojen välinen riskiviestinnän yhteistyö on CENin päätavoitteena, samalla kun se toimii läheisesti Advisory Forumin strategisia prioriteetteja tukien. CENin avaintavoitteina kuluvalle vuodelle on: i) parantaa yhtenäisyyttä ja valmiutta, ii) jakaa parhaita käytäntöjä ja vahvistaa riskiviestinnän valmiuksia sekä iii) integroida yhteiskuntatieteitä riskiviestintään.

Uudella nimellä lanseeratun viestintäryhmän ensitapaamisessa oli koolla 24 osallistujaa, joista 17 EU:n jäsenmaasta, 4 EU:n ehdokasmaista (Bosniasta, Makedoniasta, Montenegrosta ja Turkista) sekä EU:n ulkopuolisen Norjan edustaja. Ns. tieteellisenä verkostona toimiessaan ryhmällä on mahdollisuus kutsua tilaisuuksiinsa myös ulkopuolisia asiantuntijavieraita, mihin oli tartuttu heti ensi kokouksessa: Vierailijoina puhujina paikalla olivat Harding Centre for Risk Literacyn päätutkija, professori **Mirjam Jenny** Max Planck Institute for Human Developmentista sekä Risks and Society Unitin johtaja, tohtori **Benoit Vergriette** ANSESista, French Agency for Food, Environmental and Occupational Health & Safetytä.

Kokouksen puheenjohtajana toimi **Shira Tabachnikoff** EFSA:n viestinnästä ja paikalla oli myös EFSA:n viestintäjohtaja **Barbara Gallani**, joka toi tilaisuuteen Advisory Forumin terveiset. Lisäksi EFSA:n viestintäyksikön jäsenet briifasivat osallistujia EFSA:n viestintähankkeista.

2 Esitykset

Barbara Gallani kertoi kuulumiset Advisory Forumin edellisestä, 62. tapaamisesta ja sekä briifasi tulevan 63. kokouksen agenda. Lisäksi hän kertoi mm. kansainvälisen tieteellisen yhteistyön (ISC) tavoitteista vuosille 2017–2020 sekä kansainvälisestä riskiviestinnän yhteistyöryhmästä. Valtio-organisaatioiden epämuodollisen forumin on määrä kokousta ensimmäisen kerran kesäkuussa Parmassa.

Advisory Forumin toiveista ko. uudelle viestintäryhmälle Gallani sanoi, että CENin halutaan tukevan Advisory Forumia sen prioriteeteissaan sekä peilaavan tieteellistä tutkimusta ja lisäävän akateemisuutta viestinnälliseen näkökulmaan enemmän. Osallistujia Gallani kannusti hyödyntämään yhteistyöverkoston mahdollisuuksia, sillä ko. ryhmällä on ainutlaatuisia osaamista mm. arviointien ja riskienhallinnan popularisoimisen saralla.

Kuluttaja- ja terveysvalintojen riskejä käsitellessä esityksessään **Mirjam Jenny** raotti tutkimuksia, joissa on käsitelty vaikuttamista ihmisten päätöksentekoon ja käyttäytymiseen. Suurin osa hänen omasta työstään liittyy lääketieteen alaan, mutta osa työkaluista, joita Jenny ja hänen tiiminsä ovat kehittäneet, mm. yksinkertainen päättelykaavio terveystiedon arvioimisessa, voisivat olla sovellettavissa myös elintarviketurvallisuuden riskiviestintään. Esityksessään Jenny havainnollisti mm. varmuuden illuusiota ja

epävarmuuden kanssa selviytymistä ja sitä, kuinka ihmiset pelkäävät terrori-iskujen (9/11) tapaisia suuren pelon riskejä, kun huomion pitäisi kiinnittyä enemmänkin tieonnettomuuksien kaltaisiin jatkuviin riskeihin.

ANSESin Risk and society -yksikön johtaja **Benoit Vergriette** esitteli, mitä hyötyä sosiaalitieteistä on ollut heidän riskinarvioinneissaan ja tutkimuksissaan. Sosiaalitieteet auttavat paitsi ongelmien kehystämässä, mutta niistä on apua myös toimijoiden havainnoinnin ja riskinhallinnan ymmärtämisessä. Lisäksi eri sosiaalitieteiden oppialat tarjoavat apua metodologiseen kysymyksenasetteluun ja ne auttavat tuottamaan riskiarvioiteja, joissa otetaan huomioon erilaiset käytännöt ja niiden rajoitteet sekä ankkuroidaan riskit todellisiin konteksteihin ja konkreettisiin käytäntöihin.

Vergriette esitteli myös eräänlaisen sosiologisen tarkastuslistan – i) institutionaalinen- ja ii) sosioekonominen konteksti, iii) sosiaaliset käytännöt ja kontekstit, iv) ongelman konstruointi, v) tietoisuuden tasot sekä vi) sosiaalinen eriarvoisuus – mikä voi auttaa hahmottamaan, voisiko sosiaalitieteistä saada lisäarvoa tutkimuksen teossa.

Brittien Food Standards Agencyn (FSA) kampanjapäällikkö **Cathrine Clarke** toi esiin, mitä he ovat oppineet omista, riskien viestimiseen liittyvissä kampanjoissaan. Yksistään sävyllään valistavien kampanjoiden on miltei mahdotonta sitouttaa ihmisiä ja motivoida heitä muutokseen. Loogisilla ja rationaalisilla tulokulmilla on lisäksi vaikea peitota tapoihin ja irrationaalsiin käytäntöihin perustuvaa toimintaa. Esim. valistuskampanjoissa ruokamyrkytysten torjumiseksi yleisön vastaanottoa voivat haitata: i) kulttuuriin ja traditioon perustuvat tavat, ii) käsitykset matalista riskeistä; iii) aiheen vakavuudesta ei ole välttämättä tosiasiallista käsitystä aiheen vähäisen julkisen käsittelyn vuoksi, iv) aihetta vähätellään vatsapöpon tapaisilla eufemismeilla, v) viranomaisen väärä sävy voi saada ihmiset puolustuskannalle sekä vi) visualisoinnin puute – poissa silmistä, poissa mielestä.

Muun muassa kampanjoissaan puoliraakojen hampurilaispihvien vaaroista FSA:ssa huomattiin, että viestit, joissa riski visualisoitiin, viitattiin yleisölle tuttuihin aiheisiin tai haastettiin yleisön olettamukset, olivat kaikkein vaikuttavimpia. Sen sijaan viestit, joissa varoiteltiin aiheesta kömpelösti tai käytettiin triviaalia tai vaikeasti ymmärrettävää kapulakieltä, olivat kaikkein tehottomimpia.

3 Ryhmäkeskustelu sosiaalitieteistä ja toiveista

Tapaamisen workshop-osiossa osallistujat jalkautuivat ryhmiin pohtimaan, miten CEN voisi integroida sosiaalitieteet työohjelmaansa ja mihin se olisi valmis lupautumaan aiheen tiimoilta ja mihin ei.

Keskusteluissa pohdittiin mm. tulisiko CENissä olla esim. jäsenenä ja substanssiosaajana yksi vanhempi sosiaalitieteilijä ja huomioitiin tarve parhaiden käytäntöjen ja tapaustutkimusten jakamiselle, missä ja miten sosiaalitieteitä on käytetty. Portugalin esimerkin mukaisesti pohdittiin, voisiko EFSA:n yhteydessä toimia itsenäinen riskiviestinnän paneeli, joka pystyi akuutin tilanteen tullen antamaan nopeasti viestintäsuosituksia yhteneväisistä viesteistä ja tarjoamaan muuta käytännöllistä ohjeistusta. Toisaalta huomioitiin, että riskeihin reagoinnissa on selviä maakohtaisiakin eroja.

Keskustelujen perusteella ryhmät olivat valmiita lupautumaan: i) tapaustutkimusten toimittaminen (mikä toimi, mikä ei, mitä opittiin) ja ii) asiantuntijatietopankin toimittaminen sosiaalitieteilijöistä kunkin omista verkostoista. Toisaalta keskusteltiin myös semantiikasta, miten sosiaalitieteet määritetään ja mitä sillä ymmärretään. Tässäkin oli ihan selviä eroavuuksia.

Lisäksi osallistujilta kyseltiin, mitä jäsenmaiden virastot haluaisivat EFSA:lta, ja jos esim. Eurobarametria ei ole mahdollista toteuttaa, mistä teemasta haluttaisiin tehdä EU Insights -tutkimus? Keskusteluja oli myös keskinäisen kommunikoinnin lisäämisestä uusien teknisten alustojen välityksellä, ja suunnitteilla oli ainakin CENille oma WhatsApp-ryhmä, jota varten kunkin yhteystiedot kerättiin.

4 EFSA:n viestinnän kuulumisia

EFSA:n viestinnän edustajat kertoivat viimeaikaisista viestinnän hankkeistaan: mikrobilääkeresistenssin viestintäkampanjasta interaktiivisine nettisivuineen ja visualisointineen, (tieteellisestä) epävarmuudesta viestimisestä sekä sidosryhmäyhteistyöstä ja sidosryhmien sitouttamisesta.

Jean Ramsay kertoi, että EFSA alkoi syksystä 2016 alkaen rekisteröidä sidosryhmiään ja julkaisi loppuvuonna kaikki sidosryhmänsä (yht. 94) nettisivuillaan. Listaa on tarkoitus päivittää neljännesvuosittain ja toukokuussa 2017 Parmassa järjestetään ensimmäinen Stakeholder Forum -tapaaminen-

Tony Smith kertoi, että EFSA:n viestintä on yhdessä 8 jäsenvaltion viraston kanssa tehnyt alkuvuoden aikana online-kyselyn kohdeyleisölle epävarmuuden viestinnästä. Kysely on jatkoa viime vuonna tehdylle kohdeyleisötutkimukselle. EFSA:n on määrä kesällä ja syksyllä luonnostella jäsenvaltioiden virastojen kanssa ohjeistusta, ja epävarmuuden viestinnän ohjeistuksen on määrä olla valmis helmikuussa 2018.

S. Monti ja **F. Avanzini** briifasivat antibioottiresistenssin viestintäkampanjaan liittyvistä interaktiivisista infograafeista ja tilastojen visualisoinneista nettisivuilla. Loistelioiden visualisointien tuotanto, jossa hyödynnettiin myös viimeisintä EU Insights -tutkimusta, 12 EU-maassa tehtyä kuluttajien online-kyselyä sekä 8 EU-maassa tehtyjä maanviljelijöiden ja eläinlääkäreiden haastatteluja, kesti kaikkiaan neljä kuukautta. Kaikkiensa projekti, jossa vaadittiin sekä tieteellisten että viestintätiimin sujuvaa yhteistyötä, oli opettavainen ja onnistunut.

5. Key Country -esitykset

Omia viestinnällisiä keissejään esittivät viisi jäsenvaltioiden virastoa. Tohtori **Katarzyna Floryanowicz-Czekalska** Puolan Główny Inspektorat Sanitarnyistä kertoi, kuinka heidän anonyymisti esiintyneen terveystarkastajan [rap-valistusvideo](#) saavutti YouTubessa valtavan suosion. Syömiskelvottomia sieniä ja elintarviketurvallisuutta käsitellyt kipale oli etenkin nuorison mieleen.

Kristína Krišťúfková Slovakian maatalous- ja maaseudunkehittämisministeriöstä kertoi heidän viestintäkampanjastaan, jolla pyrittiin torjumaan lintuinfluenssaa ja botulismia. **Sara Mikrut Vunjak** briiffasi Kroatian elintarviketurvallisuusvirastoston riskiviestinnästä liittyen maassa ilmenneeseen, broilerinlihaan liittyvään salmonellaepidemiaan.

6 Jatkoaskelmerkit

Seuraava CEN meeting järjestetään yhteiskokouksena EFSA:n Advisory Forumin kanssa Parmassa 6.–7.6.2017. Vuoden kolmas ja viimeinen tapaaminen järjestetään EU:n puheenjohtajuuden ottavassa Virossa ja kokous on määrä järjestää Tallinassa joko 26.–27. tai 27.–28. syyskuuta.

Suunnitelmassa on myös perustaa viestintäryhmälle oma WhatsApp-ryhmä, jota kautta jäsenet tavoitettaisiin tarvittaessa nopeastikin.